

Алберто Анджела - „Грите дни на Помпей“

„РЕКТИНА, РАЗКАЖИ...“ Няколко години след изригването

SI MEMINI Ако си спомням...

В полумрака проблясват дълбоки и тъмни очи. Всеки, който ги погледне, незабавно е привлечен от необичайната топлина, която излъчват. Средиземноморска топлина на средиземноморска жена. Съвършеният овал на лицето ѝ е оброчен от гарванови коси. Те са толкова раздвижени, че рисуват тъмни вълни, черни като нощта, които докосват леко белотата на лицето ѝ и се разбиват върху нея. Като вълните по бреговете на Кампания, където е родена и където е живяла.

Ненужен е широкият златен гердан с перли и смарагди, който се повдига и потъва нежно върху гърдите ѝ в ритъм с дишането като лодка, люляна от морето. Излишни са и двете змии от масивно злато със смарагдови очи, които се увиват със стегнатите си спирали около ръцете ѝ. Дори скъпите дрехи от коприна и златни нишки, падащи с лъкатушни драперии от ложето в триклиния, където се е излегла, изглеждат незначителни пред очарованието, което се излъчва от нея из цялата зала на пиршеството.

Излегла се на ложето с дежурната охрана, опряла се е на левия си лакът, елегантно облегната на мека възглавница, слуша внимателно мъжа, който ѝ говори, той също полегнал близо до нея. Очарователен, загорял, с широки рамене, с прошарени коси и месести устни. Когато се усмихва, около очите и устните му се образуват бръчици. Те не са сами на този банкет, има още много поканени.

Всички са се излегли наоколо върху също толкова легла, като спазват строгия римски етикет. Често, ако хората са повече от леглата, се разполагат като „рибена кост“ един до друг. Всички весело разговарят сред пъстрите стени, изрисувани с квадрати, мотиви, наподобяващи архитектурни елементи, и въображаеми пейзажи.

Светът на римляните, от дрехите до къщите, е наистина пъстър, много повече от нашия, който е изграден от бели стени и тъмни дрехи. Дори подът е покрит с цветни мозайки с шарени геометрични фигури и квадрати, изработени от толкова малки парченца, че на пръв поглед приличат на картини.

Залата за пиршества е открита към обширна вътрешна градина, заобиколена от колонада, с декоративни ухаещи растения, които умели градинари са „изваяли“, като са им дали най-различни форми. Сред зеленината се разхождат няколко пауна и се забелязват бронзови статуи фонтани, които отправят своите водни струи в малки мраморни корита.

Прислужници носят сребърни съдове с всякакви деликатеси – от скъпоценни хапки шраус до парченца мурена, задушени в специални сосове, яре с мед, сезонни плодове, сушени смокини, орехи, фурми от Северна Африка. Вниманието е привлечено от масичките, поставени срещу ложетата в триклиния. На тях, сред чиниите и чашите, изработени от фино стъкло, се забелязват малки статуи от бронз. Представяват старци, съвсем слаби, чисто голи, с несъразмерно големи членове, които поддържат сребърни съдчета със сладкиши и плодове за опитване. Те са символи на късмет и плодовитост. Тук-там има и сребърни скелети, дълги десетина сантиметра, наречени *Larvae Convivales* (трапезни духове), които да напомнят на всички, че животът е кратък, че е дар, на който трябва да се наслаждават, и че трябва да се търси винаги смехът и усмивката. Точно както на пиршествата.

Нечия ръка взема няколко сушени смокини от едно такова сребърно съдче – есен е. Същото впрочем твърди и поетът, застанал в ъгъла на къщата. Заедно с музикантите той рецитира произведения, които никой не слуша.

Но именно тази музика прониква в главата на жената, донасяйки малка капка гореч със себе си – тази музика... не е нова за нея. Изплува стар спомен. Той няма ясни очертания, но е свързан със състояние на безпокойство, което постепенно се прокрадва у нея. А и тази ръка, която взема сушени смокини... Сцена, която вече е виждала. Но къде? Изведнъж глъчката на банкетата е прекъсната от силен и писклив смях. Той е на един от сътрапезниците – дебел, с бели коси, излегнал се по-встрани, който с пълна уста говори и се смее заедно с друг гост. И това кискане жената вече го е чувала, все такава, в обстановка, подобна на днешната. Бил е друг банкет... Да, сега си спомня. Последното пиршество в нейната къща преди голямата трагедия. Шумовете, думите, музиката внезапно изчезват, всичко в очите на жената изглежда омекотено, сякаш в забавен кадър. Оглежда се наоколо, вира се в лицата на гостите. И започва да вижда друго. Мисълта ѝ като в някакво перверзно завръщане назад във времето изтрива някои от тези лица и ги заменя с други. И ето че постепенно се появяват един след друг гостите, които са се намирали в дома ѝ преди изригването. Изглеждат ведри, усмихнати, спокойно бърбят и се смеят. Защо са тук? Какво е станало с тях? Очите ѝ се свеждат надолу и търсят убежище върху масичката до нейното ложе. Но намират там бронзови и сребърни статуетки. И тя не може да откъсне погледа си от това, което съзира – скелета с тези празни орбити, неизразителни, и ребрата, подобни на клетка, от която е излетял животът. А после статуетката на стареца с тези така хлътнали бузи и широко отворена уста, сякаш се опитва да изкрещи нещо, но викът е останал задушен в гърлото му. Той вече не е бронзова скулптура, той е герой от нейния спомен. Това са изражения, които вече е виждала, натоварени с неописуема болка, с отчаяние. На някой, който е умрял пред очите ѝ.

Толкова дълго време се е мъчила да не си спомня, да изостави всичко зад гърба си, да не разсъждава... Не е говорила за това с никого. Не е разказвала никога трагедията, през която е минала. Никога не е искала да каже какво е видяла и преживяла в ужасните часове на изригването. Винаги се е барикадирала в тишината. Прекалено голяма е била болката и прекалено голяма трагедията. Но не е възможно човек да заличи и да остави зад гърба си травмите. Трябва винаги да ги изважда навън, да излее душата си, да разкаже собствената си болка на някого. По-добре да го направи веднага. Иначе тя разяжда тялото му като паразит.

И за нея е така. Сега спомените, които е погребала, излизат отново от някакъв далечен, тъмен и дълбок ъгъл на мозъка ѝ. Като акула, която бавно изплува от дълбините. Черните ѝ очи се разширяват. Привичното ѝ изражение, излъчващо топлина, чувственост и сигурност, изчезва. Вдига поглед. Той прилича на този на корабкрушенец, търсец сред вълните вълне, за което да се хване... Като протегнати ръце, очите ѝ отчаяно започват да се оглеждат наоколо в търсене на нечие лице, някаква дума, в които да се вкопчат. Но не намират нищо. Вие ѝ се свят, студена пот избива по слепоочията ѝ, внезапно усеща гадене, не може вече да движи краката си, ръцете ѝ също тежат. Има чувството, че сърцето ѝ всеки момент ще се пръсне, че нещо надвисващо и огромно ще я премаже.

Неколцина от гостите са забелязали, че нещо се случва с нея, вероятно стреснати и от металния шум на сребърната купа, която е изпуснала от ръката си и е паднала на пода. Мъжът, който е говорел с нея, сега е станал и се е приближил. Но очите на жената са премрежени от ужаса и гледат далече. Връщат се в онези часове. Това е съдбата, която рано или късно е трябвало да я отведе отново в онзи ад, за да го изживее повторно, преди да го остави завинаги в миналото. Мъжът е разбрал. Казва ѝ само едно нещо: „Ректина, разказвай, сега настъпи моментът...“. Всички поканени замлъкват. И се приближават, за да слушат. Знаят, че тя е една от малцината оцелели в най-засегнатата от изригването област.

Думите ѝ прокълтяват в залата като завъртането на ключ във врата, останала затворена дълго време. И тази врата сега се отваря. Отваря се в една сутрин на 79 година. Намираме се на борда на платноход, заобиколени от плисъка на вълните, нежно докосващи кораба, и кряска на гларусите. Пред нас са бреговете на Кампания...